

van den drank, waardoor Von Stahldorf thans geheel be-neveld was, deed den ridder opstuiven en zijn zwaard trekken, waarmede hij over de tafel een houw wilde doen naar den weerloozen gevangene, toen Yadi hem terugtrok op zijn zetel en hem zijn zwaard ontnam, terwijl hij hem toefluisterde: „Het losgeld, heer ridder! Denk om het losgeld en doe geen dwaze dingen.”

Deze woorden deden den ergsten toorn bedaren, en al was het nog inwendig van woede kokend, zoodat de grootste godslasteringen en beledigingen den koopman naar het hoofd werden geslingerd, zoo trachtte hij toch het verhoor voort te zetten en vervolgde zijn vragen op nog ruwer toon.

„Ik ben een burger van de vrije stad Luzern, en dat ge mij aangevallen hebt,” antwoordde de koopman, terwijl hij steeds den roofridder met fonkelend oog vlak in het gelaat zag, „zal u misschien duur te staan komen!”

„Of voordeel brengen!” riep Yadi lachend uit. „Hoor eens, koopman, of wat je bent, je bent op den Eberstein en dat is een sterke burcht. Daar heeft de paus of de keizer niets te maken en niets te bevelen. En jij en je kind kunnen je vrijheid alleen terug krijgen als je een losgeld betaalt. Dat is de geheele zaak. En zeg nu maar gauw, waar wij dat kunnen laten halen, des te spoediger ben je weer vrij met je grienende kind!”

Koopman Baumkirchner dacht aan zijn dochttertje, en begreep wel, dat hij in zijn tegenwoordigen toestand niets anders te doen had dan toe te geven. Tegenspreken en dreigen hielp op dit oogenblik niets. Zonder zijn vrijheid kon hij toch tegen deze rooverbende niets beginnen. En daarom deelde hij in het kort mede, wie hij was en waar hij woonde en wat het doel van zijn reis was geweest.

„Kunt ge schrijven?” viel Yadi hem plotseling in de reden. En op het bevestigend antwoord werden hem de banden losgemaakt, werd een stuk perkament gehaald en moest hij een stuk opstellen, waarin hij aan zijn zaak-waarnemers in Luzern ten dringendste verzocht hem oogenblikkelijk met bringer dezès te doen toekomen een bedrag van vijfhonderd dukaten, daar hij dit geld dringend noodig had en anders in de grootste moeite en gevaren zou geraken.

(Wordt vervolgd.)

G. F. HASPELS.

George Frans Haspels werd den 7^{den} April 1864 te Nijmegen geboren. Hij was een kind uit een groot gezin, waar het niet ontbrak aan zorg, maar nog veel minder aan blijdschap. Over zijn ouderlijk huis lag een glans van vreugde, die vooral afstraalde van de zwakke moeder, maar die steeds weerkaatst werd in den beminnelijken glimlach van den vader. Als in vele groote gezinnen waren er altijd logé's en vrienden. De vroomheid van het gezin was die van het réveil. Hoe kon vader Haspels vertellen van den tijd, toen die levenwekkende stroom Nijmegen geestelijk vruchtbaar maakte en de oude dominé Stoop, van de Waalsche kerk, er arbeide; en dan kwamen moeders herinneringen uit het kleine Veluwsche stadje, waar haar vader predikant was. Deze behoorde tot den kring, welke op het Rusland te Amsterdamsamenkwam, en waarin Da Costa en Groen van Prinsterer leidlieden waren.

De kinderen van den huize zijn niet gegroeid in die vrome en blijde atmosfeer.

George bezocht de welbekende school op den Klokkenberg, daarna slechts kort de Hoogere Burgerschool en liep ten slotte het gymnasium af, waarna hij in 1883 te Utrecht werd ingeschreven als student in de theologie. Hij was een vroolijk student, die de promotiekoets, zonder krik of krak wist te sturen door de nauwste straat of poort; en het was zijn grootste vreugde te zitten achter een vinnig paardje. Toch deed hij op tijd zijn examens, tot verwondering van velen, die niet rekenden met zijn vluggen receptieven geest en helder oordeel. Zijn gezelschap was gezocht. Hij ging om met de besten aan de academie; maar zijn literaire aanleg openbaarde zich toen niet. Hij was lid van de almanak-redactie, doch heeft in haar nooit iets geschreven en evenmin vindt men, zoover ik weet, zijn naam in een der studentenweekbladen.

In den zomer van 1888 werd hij predikant te Colmschate bij Deventer. Daar heeft hij gewerkt als weinigen. Gewerkt in de gemeente en gestudeerd in Grieksche tragedies en in theologie.

Die studiehonger is bij hem gewekt op het eerste sociaal-congres te Amsterdam, waarheen hij toog met zijn vriend A. S. Talma. De laatste kwam daarvan terug geheel gewonnen door de welsprekendheid en voor de idealen van Dr. Kuyper. Haspels was teleurgesteld. Hij voelde: dien kant uit lag zijn weg niet; maar ook werd hij zich bewust, dat in andere richting werk, mooi, groot werk lag en dat hij in vele dingen dieper moest doordringen, om dat werk te verrichten.

Zijn eerste boek, in 1892 verschenen, was: Frans Burgstein, uitgegeven onder het pseudoniem Compassione; bij een tweeden druk in 1903, plaatste hij zijn eigen naam op den titel. In dit boek heeft de schrijver gezet alles wat zijn hoofd en hart bezighield. Allerlei levensbeschouwing passeert de revue. 't Heeft al de frischheid van de jeugd en al de beslistheid en jolige springerigheid en heel den lust, om alle schatten opeens te toonen en bovendien een ernstige begeerte om te vereeren. Jonge vereering voor Prof. J. H. Gunning en diens idealen spreekt uit dit boek. Bij den tweeden druk veranderde de schrijver alleen iets aan de drukke rhetorica, die alles wilde zeggen en verving haar door een stille stemming, die de welsprekendheid van het zwijgen verstaat. Het XVIe hoofdstuk „de Intree” geeft daarvan een treffend voorbeeld. Die rhetorica toont reeds, hoe weinig Haspels in dit boek nog zijn eigen weg gevonden had. Toch is er iets in, dat zeer duidelijk ons hemzelves laat zien. De held wordt na al zijn strijden en lijden diaken. Dat eind is fel aangevallen; maar het bleef in den tweeden druk. Haspels had grooten eerbied voor trouw, voor trouw in 't kleine. Hij kende de beteekenis van 't kleine, en wist, dat God 't best gediend wordt in het geordende gewone en niet in het onordelijk buitengewone, dat niet zelden omslaat in het buitengewoon onordelijke.

Niet lang na Frans Burgstein verscheen Ab-Hurck, evenals het eerste onder het pseudoniem Compassione. Een vreemd boek, een boek fel aangevallen door Professor de la Saussaye, die, bevreesd, dat een man van wien hij iets verwachtte, ging afdwalen op wegen van naturalisme en zoeken ging naar een artistiek Christendom, hem een afstraffing toediende, die in haar scherpheid meermalen er naast was. Ab-Hurck kleefden groote fouten aan. 't Is, terecht, vergeten; maar in dat boek vond Haspels zijn eigen weg, struikelend en tastend, maar zijn eigen weg. Hier is een eigen stijl; hier het zien en beluisteren van de natuur met de ziel, waardoor zij medespreekt met 's menschen stemming. De vraagstukken zijn niet langer wereldvragen, maar zielevragen. De schrijver begint in dit boek te zien; niet enkel wat zijn hersens, ook wat zijn oogen ontwaren, krijgt er een plaats in. Bovenal, hier is reeds aanwezig de groote gedachte, die heenloopen zal door al Haspels' werken: een mensch moet innerlijk gebroken, moet zondaar worden, om de heerlijkheid te zien en het leven te vinden.

Dit alles is hier nog onbeholpen en daardoor onklaar en ruw; maar 't is er. In de lijn van Frans Burgstein zou het nooit gekomen zijn.

Wij mogen hierbij wel vermelden, dat mede ten gevolge

van deze critiek en de wijze waarop Haspels haar opnam, tusschen Professor de la Saussaye en hem een vriendschap is ontstaan, zooals zelden gevonden wordt tusschen een oudere en een jongere.

Na Ab-Hurck valt Haspels' reis naar Italië. Daar heeft hij genoten, gelijk later in Noorwegen — Zwitserland had zijn liefde niet — en daar heeft hij klaarder leeren zien eigen land en schoonheid.

Aanvankelijk verschenen na die reis schetsen in tijdschriften. In „Nederland" schreef hij over zijn Italiaansche reis, en de Gids bracht ons in „Engelenzang" zijn vereering voor de vroomheid en vreugde der oude schildersschool. Toen kwamen zijn heerlijke schetsen van de visschers en de zee en het leven der boeren in den achterhoek, straks gebundeld in „Vreugden van Holland" en „Zee en Heide." Die eerste titel was zoo echt. Vreugde had hij in zijn Holland, in zijn landen en in zijn zee. Reeds als gymnasiast genoot hij van de zee en maakte hij de reis van Nijkerk naar Amsterdam per beurtschipper op een tijd, toen geen sterveling dat meer deed. Die liefde steeg, toen zij hem had gedreven naar 't hospitaal-kerkschip, waarmede hij zwalkte tusschen de haringvloot en naar Vlieland, Texel en Terschelling. Zoo kregen wij zijn „U. K. 282;" zijn „Strandjuten;" zijn „Onder den Brandaris," schetsen vol liefde voor de zee, vol liefde ook voor de menschen, voor hun stoere kracht, hun zorgelijk bestaan, hun innige vroomheid. Door dat alles heen ruischt het mysterie, dat hij te beluisteren wist.

Als de ziele luister,
Spreekt het al een taal
dat leeft.

Zijne ziel verstond te luisteren, met eerbied; met eerbied voor de schepping en voor de harten der menschen.

Van zijn bezoeken aan Denemarken, Noorwegen en Zweden vertelt Haspels in zijn Skandinavische Reisschetsen, waarin dat mooie stuk staat over Wisky op Gotland, met de heerlijke Zweedsche legenden, een stuk, dat, onbedoeld, een inleiding is in de Zweedsche literatuur.

Haspels zou geen zoon van Gelderland, van het oude Nijmegen, zijn geweest, als hij niet ook had gezien de poëzie van het rustige, welbewust deftige leven in een kleine stad met de antieke degelijkheid, die er bij behoort. Hij heeft haar geteekend in „Eene proefneming" en nog eens weer in zijn roman „Herrijzenis," vol blijde jongensherinneringen, vol van dieper leven.

Haspels' romans „Herrijzenis," „Boete" en de „Stad aan 't veer" moet ge niet lezen om de merkwaardige intrige en ook niet om de handige ontkenning. Daar lag niet zijn kracht. De ontkenning is wat gewild. Wel laat hij u zien de natuur en de menschen, de menschen, die hij liefhad, al weet hij zeer goed hun zwakheden. Teere moederzorg, die waakt en weinig doet en weinig doende zooveel doet, omdat zij bidt; liefde voor 't eigen huis, buiten in de wél gekende natuur, heeft hij gegeven op voortreffelijke wijze. Met stralende oogen vertelt hij van den onbewusten en daarom zoo echten levenshumor.

Haspels, geboren Nijmegenaar en dominee in het Deventersche, was naar Kralingen en Rotterdam getogen en — niet aanstonds — doch weldra, gekomen onder de be-

koring van het machtig werken en sterke leven. Hij getuigde daarvan in „De Maas voor Rotterdam" en „Op Hollands breede wateren," opgenomen in zijn bundel „Wisselend uitzicht" en in zijn laatsten roman „David en Jonathan," mijns inziens zijn beste werk. Een bezonken boek. In geen boek zien wij zoozeer hemzelf. Zijn teere liefde voor het leven buiten, voor het standvastige van dat leven, en zijn arbeid voor het al-veranderend stoere werken, zij zijn er beide in. David en Jonathan, zij woonden ook in hem. Wie was de schoonste, wie had zijn hart? Zij waren beide mannen naar Gods hart. Het eind van het boek is bijna een sterfbed; maar daarna komt weer de arbeid, de schoonheid van den arbeid.

Opgemerkt is, dat Haspels' stijl niet natuurlijk was, iets had van het ingewikkelde, dat Potgieter maakte tot een schrijver sommigen te zwaar. Zeker, gij moet zijn boeken lezen met groote aandacht, het komt aan op een wijze van zeggen; maar wilt gij

een voorbeeld, hoe mooi zijn stijl past bij het onderwerp, lees dan nog eens zijn „In den Staringskoepel op visite," en gij gevoelt u opeens overgedragen in de late 18e eeuw. De atmosfeer van dien tijd omringt u en in den ouden koepel beleeft gij dat wondere precieuse leven, vol hoffelijkheid en ondeugd en braafheidsvereering uit de jaren der revolutie.

Van meer beteekenis dan de stijl is de draad, die loopt door Haspels' werken. Eén groote gedachte keert veelvuldig gevarieerd telkens terug: uit verlies winst, sterven moet gij om te leven; God toelaten af te breken, opdat Hij zou kunnen herbouwen. Dat is geen tendenz. Aan den tendenz-roman, heeft hij, bij zijn allereerste boek, het afscheid gegeven. Hij kende de breuk, die door 't leven gaat. Hij had ervaren, dat bijpleisteren niet baatte. Hij wist, dat het leven pas leven werd, als 't nieuw werd opgebouwd. Dat leven, dat hij kende, is in zijn boeken; daardoor zijn zij innerlijk-Christelijk.

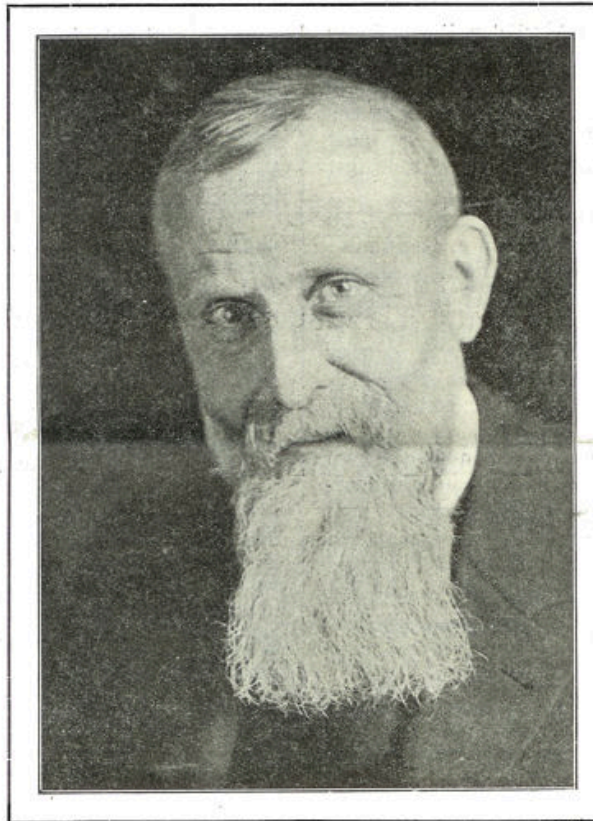
Wie de lange rij van Haspels' geschriften ziet staan en hemzelf niet kende, vraagt: heeft deze man wel tijd gevonden voor zijn ambtelijk

werk? Een antwoord wordt gegeven door zijn studie over de „Weerloosheid", waarvoor hij indertijd een „accessit" verwierf; door den vierdeligen bundel „Onder open hemel," dien hij, na vijf-en-twintig-jarigen evangeliearbeid aan zijn Rotterdamsche vrienden schonk; door de liefde, die de Rotterdamsche weeskinderen en de ouden uit het lidmatenhuis hadden voor hun bijzonderen leeraar; door de ouderlingen, die week aan week met hem gingen op huisbezoek.

Den 16^{den} December overleed hij in het Arnhemse diaconessenhuis. Den 20sten werd hij begraven te Hillegersberg. De drukke stad is er te zien; in de verte heffen de schepen hunne masten, maar 't rumoer verstoort de stilte niet; gij hoort er het ruischen der blaren, het kleppen van 't klokje, en het kabbelen van 't water der groote plassen onder den hemel, die als een wijde koepel staat over het land, dat hij zoo warm heeft liefgehad.

Rotterdam, 29 Dec. 1916.

Dr. J. R. CALLENBACH.

5773